

Reunió tècnica sobre incidència d'arts de pesca sobre espècies catalogades

Direcció General de Caça, Protecció d'Espècies i Educació Ambiental
Direcció General de Pesca
Instituto Español de Oceanografía
IMEDEA
Parc Nacional de Cabrera

Palma, 11 de febrer de 2005

CAPTURES ACCIDENTALS DE VERTEBRATS EN ARTS DE PESCA SITUACIÓ A LES ILLES BALEARS

Grup de Treball de Captures Accidentals a les Illes Balears¹

Febrer 2005

El document ha estat elaborat a partir d'un informe provisional del Servei de Protecció d'Espècies, comentat detalladament l'11 de Febrer de 2004, al Laboratori de l'Institut Espanyol d'Oceanografia de Palma.

Han integrat el grup les persones següents: Alvarez, Federico (IEO), Amengual, Josep (PN de Cabrera), Brotons, Txema (Consultor, DG Pesca), Carbonell, Aina (IEO), Fernández, Gloria (Marineland), Grau, Antoni (DG Pesca), Guijarro, Beatriu (IEO), Louzao, Maite (IMEDEA), McMinn, Miquel (Consultor, CMA), Muntaner, Jordi (SPE, Conselleria de Medi Ambient), Oro, Daniel (IMEDEA), i Mayol, Joan (SPE, CMA), redactor del document, que es objecte de revisió de la resta de participants.

La incidència dels distints arts de pesca

Xarxes de deriva. El problema s'ha de considerar localment resolt. L'episodi de avaraments extraordinari de dofins, al N de Menorca, hivern 2003-04 no hi està relacionat, ja que eren animals en distint estadi, el que indica que no coincidia l'època de mort. Es confirma, en canvi, que el problema és greu al Nord d'Àfrica, on sembla haver-se venut la flota italiana, pressió que pot afectar poblacions d'espècies amenaçades que usen el mar Balear i la costa magribí. Hi ha un informe sobre aquest problema a la WEB. De fet, sembla ser que l'efecte de les xarxes de deriva és un factor clau a l'actual crisi dels palangres de superfície (*vide infra*). No sembla factible disminuir el problema des de l'àmbit de les Illes Balears, però és important cridar l'atenció sobre la seva importància.

Xarxes de parada. Els efectes negatius d'aquest tipus d'art sols tenen potencial rellevància en el cas del corb marí, espècie VULNERABLE al catàleg nacional d'espècies amenaçades, tot i que la incidència és de caràcter molt local. A Cabrera es va constatar que sols hi ha problema a la proximitat immediata de la colònia. L'art s'usa relativament poc (ja que cada pescador sols pot usar un tipus d'art simultàniament). DG Pesca disposa del llistat de localitats en els darrers 10 anys. Se n'usen, actualment, uns 20 a Mallorca i 2 a Cabrera (on el Pla de Pesca els limita a 6), i s'usa de maig a agost. A Cabrera es va fer un seguiment, i hi ha informació arxivada. L'experiència de F.Riera (DG Pesca) és àmplia en aquest art. El factor clau és la ubicació de l'art en relació a colònies o concentracions d'aquesta au. La DG Pesca i el SPE analitzaran conjuntament aquest cas, amb un seguiment sistemàtic d'alguns arts, sense excloure la possibilitat d'acordar amb pescadors la correcció d'alguna situació que pugui semblar arriscada.

¹ Grup informal, constituït per les persones que s'esmenten al document. Responsable de redacció, Servei de Conservació d'Espècies. Conselleria de Medi Ambient.

Bous. La incidència d'aquesta modalitat sobre vertebrats catalogats sembla irrellevant, amb la informació disponible. L'IEO disposa de l'experiència de més de 1100 pesques, sense cap incident. Txema Brotons informa que podria suposar la captura de 5/6 dofins per any, de manera que és molt més feble que la interacció amb tremalls o altres (d'un 15 a un 30% de les captures accidentals). Atès que els mulars aprofiten la pesca de bou per alimentar-se (uns a la boca de l'art, altres al darrera), la interacció sembla donar un balanç positiu per als dofins.

Palangres de superfície. És ben coneguda la incidència sobre tortugues marines. Aquest art es troba en crisi, per la mala situació de l'estoc d'emperador, afectat per una situació de sobrepesca, amb la incidència de les xarxes de deriva. Dels 4 marraixers balears, dos estan amarrats, i la cooperativa de Carboneras va tenir l'any 2003 pèrdues importants. La flota peninsular té pocs contactes amb la DG Pesca, però seria possible contactar amb ells via cooperativa per facilitar l'entrega d'animals als centres de recuperació (acció Marineland). Seria interessant potenciar els hams de nou disseny o amb exclussor (Disseny de Manu SanFélix). La incidència sobre aus marines es limita a les espècies majors, pel tamany de l'ham. No sabem si en aquest cas els exclussors o disseny distint serveixen. Seria útil conèixer el cost d'aquesta substitució, i tal vegada finançar un assaig a algun marraixer, línia en la qual podrien col·laborar el SPE al nivell d'assaig, i finançar a mig termini el sistema amb fons IFOB. També es debat sobre hams degradables, que s'han usat a la pesca esportiva d'altura, però que tenen un preu molt elevat. És un tema que mereix més recerca. T.Brotons disposa de més informació, així com de recerques en curs a Catalunya d'una aleació degradable a l'esòfag de tortugues marines.

Palangres de fons El problema es planteja en el moment de calar l'art, bàsicament, tot i que podria produir-se algun incident sobre corb marí si es cala a poca fondària. Sembla que té una incidència important sobre el virot gros, en el mes de març, i tal vegada més alta del que sabem sobre espècies localment rares, com el mascarell (radiografia de portada). Hi pot haver molt bona disposició per fer assaigs a Cala Rajada i a Ciutadella. L'any 2004, el SPE va promoure una recerca específica per la incidència de *Puffinus* amb resultats negatius, però les dades demogràfiques de l'IMEDEA apunten a l'existència d'un factor de mortalitat no conegut, que no seria balear. Sembla que sigui convenient millorar la informació disponible, i difondre els mètodes dissuasius.

Tremall. A priori, pot semblar un art molt perillós per al corb marí, però a nombroses pesques experimentals de l'IEO, i de la DG Pesca (més de 1.000 en total) no se n'ha capturat cap mai. Un estudi recent a Menorca demostra també una incidència baixa. Tot i això, pot suposar un perill a les immediacions de les colònies i amb arts calats a poc fons. La profunditat a que es cala l'art és fonamental, i la incidència deu disminuir moltíssim per sota de 20-30 m.². A Cabrera està prohibit per sobre dels 20 m., el que garanteix que no hi hagi captures d'aus. Seria possible alguna actuació pilot a les Reserves marines (Acció DG Pesca). Convé diferenciar els distints tipus de tremall:

- Tremalls llagosters. Es calen de 40 a 200 m, i semblen tenir una incidència important sobre tortugues i dofins. De les 30 captures accidentals de mulars que s'avaluen cada any, 20 es produirien amb aquest art, segons els resultats de més de

² Es coneixen algunes captures a molt més fons, per baix de 50 m., però són tan excepcionals que resulten demogràficament irrellevants.

400 entrevistes de la DG de Pesca. A Menorca, l'any 2001 –que sembla haver estat excepcionalment alt- es poden haver capturat 300 tortugues.

- Tremalls per molls. Es calen de juliol a novembre, i sols poden estar 3 hores al mar (crepuscles). No semblen tenir cap incidència rellevant en aus, però si alguna captura de dofins. Solen operar de 20 a 30 m. La DG Pesca ha avaluat que els dofins provoquen un 18% de pèrdues. Segueixen els assaigs amb repel·lents amb ultrasons.
- Tremall per sípia. Potencialment, és el més greu per als corbs marins, ja que es cala a molt poca fondària, tot i que no hi ha registres de captures. Estan constatades algunes captures de dofins cada any. Opera de febrer a juny. Seria bo retardar-lo, i evitar la proximitat de colònies de corbs marins.

Teranyines. La incidència és irrellevant.

Fluixa i altres arts (hams) Els problemes coneguts fins ara són aïllats i locals, però pot ser siguin més greus del que sabem o sospitem. El cas que al menys dos de les aus afectades (Veure informe COFIB) tinguessin dos hams, pot indicar que hi ha una major prevalència de la que coneixem. Afecta també la gavina roja, però demogràficament, sembla irrellevant (24 individus any a la colònia del Delta, de 25.000 individus). Hi ha registres aïllats de captures o accidents amb corbmarins, de pesca amb suret.

Comentaris generals

L'experiència de l'IEO. Disposa d'una gran base de dades d'embarcaments a flota artesanal i del bou, i d'observacions amb pesques experimentals pròpies. Les observacions directes, amb més de mil pesques, es redueixen a dues captures de tortugues, i cap d'aus, encara que molts informadors s'han referit a captures ocasionals d'aus, amb hams (no amb tremalls). La bona situació de les pesqueres de pelàgics, subexplotades a les Balears, indica que el problema és menys important del que podria semblar a primera vista.

La pressió general de la pesca. El mercat determina una baixa pressió hivernal (pràcticament, no hi ha pesca a Pitiüses i a Menorca). Sols es manté una pressió important a Palma, per exemple a Andratx, de les 20 barques, sols 2 pesquen a l'hivern. Això fa que els problemes en aquesta època siguin baixos.

La fotoidentificació de dofins. La DG Pesca té un projecte en curs, que ha permès identificar fins ara 59 animals diferents en 1250 km², cosa que permet estimar la presència p'robable d'uns 78 animals en aquesta zona, tot i que sols són dades pre·liminars. Es comenta la possibilitat que la jornada de recreistes a organitzar per Marineland pugui contribuir al projecte (mantenir contactes DG Pesca – SPE i Marineland al respecte).

Resum dels comentaris per espècies:

Viots. Afectats bàsicament per hams, tot i que sembla haver-hi casos aïllats de captures amb xarxes de monofilaments? Qualsevol incidència és preocupant, especialment sobre

Puffinus, per la raresa de l'espècie. A les costes peninsulars, l'evolució demogràfica del virot gros és negativa, i en general, hi ha una preocupació de conservació sobre aquesta espècie. A seguir.

Mascarell. Tot i que la incidència d'hams sobre aquesta espècie és gran, i pot ser sigui greu a la població hivernant a les Balears (que no és major de pocs cents d'aus), l'espècie com a tal, a l'Atlàntic, és expansiva. A seguir localment.

Corb marí. Aquesta espècie és bàsicament sedentària, i en els darrers anys se n'ha constatat una regressió demogràfica. La causa ha de ser local, per la circumstància esmentada, i sembla, inicialment, que les captures accidentals han de ser secundàries en aquesta recessió demogràfica. És necessària major informació.

Gavines. Les captures accidentals de gavina comú no suposen cap preocupació. El cas de la gavina roja pot ser més preocupant, però no sembla que aquest factor tingui incidència demogràfica.

Tortugues marines. Si es solventa o disminueix l'efecte dels palangres de superfície, la conservació de la població mediterrània occidental seria satisfactòria, i cal seguir amb atenció el problema generat per les xarxes llagosteres.

Cetacis. El problema més important és el de les xarxes llagosteres i altres tremalls, el factor més rellevant demogràficament, amb la salvetat dels grans cetacis i les xarxes de deriva, allà on aquest art segueix en ús.

Quadre resum

Arts/grups	Cetacis	Tortugues	Aus marines	Accions locals
Xarxes de deriva	Greu	Greu	Mig	no
Xarxes de parada	No	Esporàdic	Mig	Seguiment, accions reserves?
Bous	Molt esporàdic	No	No	No
Palangres sup	No	Molt greu	Mig?	Assaig hams? Seguiment
Palangres fons	No	No/esporàdic	Mig, local	Assaig mitigació
tremalls	Greu (llagosters)	Greu (Llagosters)	Molt local	Seguiment i experiències a reserves?
Teranyines	no	no	no	No
Fluixa	no	no	Baix	No
Altres	no	no	Baix	Local

Palma, Febrer 2005